

Ermelo
onbelemmerd en zorgzaam

GEZZOND 3 DEC 2004

Postbus 500
3850 AM Ermelo
telefoon 0341 5673 21
fax 0341 5673 69

> Aan de Kiesraad
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

ons kenmerk red/typ bijlage(n) inlichtingen bij datum
jdijk/ch919 1

02 DEC. 2004

onderwerp:
uitkomsten proef met
aangepaste stemmachine.

Geachte heer/mevrouw,

Eind 2001 hebben wij bij drie kamercommissies, drie ministeries en de Kiesraad aandacht gevraagd voor het feit dat blinden en slechtziende het kiesrecht niet zonder hulp van derden kunnen uitoefenen. Vooral door de aanwezigheid van Sonneheerdt, in onze gemeente, wonen in Ermelo relatief veel mensen met een visuele beperking. Zij zijn sterk geïnteresseerd in dit onderwerp.

Omdat wij een steentje willen bijdragen aan de ontwikkeling van de mogelijkheden op dit terrein, hebben wij in juni bij de Europese Verkiezingen een proefopstelling gemaakt met een speciaal voor deze gelegenheid aangepaste stemmachine van NEDAP.

De ervaringen die op deze dag zijn opgedaan, zijn verwerkt in een korte evaluatie die wij u hierbij graag aanbieden. Omdat het om een gelegenheidsversie ging, kleefden er nog verschillende nadelen aan het apparaat. Zoals u kunt lezen, waren echter de reacties van de proefpersonen overwegend zeer positief. Ook mensen die aangewezen zijn op een rolstoel hebben er overigens baat bij. Zij kunnen de stemknop zonder extra hulpmiddel bereiken.

Omdat hier sprake is van een veelbelovende oplossing, maar toepassing alleen bij gebruik op grote schaal betaalbaar wordt, bevelen wij dit onderwerp in uw belangstelling aan.

Namens de EOZ projectorganisatie,
de wethouder van de afdeling Welzijn,

P.C.M. Meijer.

Ermelo
onbelemmerd en zorgzaam

Evaluatie:

Pilot verkiezingen voor visueel gehandicapten

gemeente Ermelo

Inleiding

De gemeente Ermelo heeft een Structuurvisie 2015 vastgesteld. Met de woorden vitaal, groen en zorgzaam geeft zij aan wat belangrijke thema's zijn. Vitaal duidt op de zorg voor een gezonde bevolkingsopbouw en, daarmee samenhangend, de zorg voor voldoende woningen, werkgelegenheid en draagvlak voor voorzieningen. Groen verwijst naar natuur en landschap die Ermelo hebben gemaakt tot een toeristische trekpleister en een aantrekkelijke woonplaats. Zorgzaam ten slotte, heeft te maken met de aanwezigheid van veel zorginstellingen die vanouds onderdak hebben geboden aan mensen met beperkingen en ook werk hebben geboden aan veel inwoners van Ermelo.

De zorginstellingen maken grote veranderingen door. Processen als extramuralisering en deconcentratie hebben als doel om mensen met beperkingen zoveel mogelijk in de samenleving te laten wonen, werken en recreëren. Daardoor vermindert het aantal mensen dat op de instellingsterreinen wordt verzorgd of verpleegd. Voor degenen die toch daarop aangewezen zijn, wordt getracht om de samenleving dichtbij te brengen door middel van woningbouw op de allengs leger wordende instellingsterreinen (omgekeerde integratie). Daarnaast woont een aantal cliënten dat aangewezen is op een nabije zorginstelling in diverse woonvormen in Ermelo zelf.

De gemeente Ermelo wil een zorgzame gemeente zijn en aan de bewoners met beperkingen goede voorzieningen bieden. Sonneheerdt, landelijk centrum voor blinden en slechtzienden, biedt verzorging en werkgelegenheid aan mensen met een visuele beperking op het instellingsterrein en aan cliënten die zelfstandig of met enige verzorging in woonwijken leven. Samen met de Plaatselijke woningstichting De Groene Zoom, de CG-Raad, het Landelijk Bureau Toegankelijkheid en Natuurmonumenten hebben zij het project Ermelo Onbelemmerd en Zorgzaam gestart.(EOZ).

Ermelo kent relatief veel inwoners met een visuele beperking. De Stuurgroep EOZ heeft geconstateerd dat het voor hen niet mogelijk is om het kiesrecht (een grondrecht) uit te oefenen zonder hulp van derden. De huidige stand van de techniek biedt mogelijkheden om dit op te lossen. Vanuit Ermelo is al eind 2001 via brieven aan de verantwoordelijke ministeries, de betreffende Vaste Kamercommissies en de Kiesraad op deze problematiek geattendeerd en is aangeboden om – waar mogelijk – een rol te spelen bij de oplossing daarvan.

Om de doelstellingen van het EOZ-project ook binnen het gehele gemeentelijke apparaat te verankeren, heeft de directie dit voorjaar het thema in het managementoverleg extra-aandacht gegeven waarbij nagedacht is over de mogelijkheden die de diverse gemeentelijke afdelingen op dit terrein hebben. Dit heeft geleid tot de inzet van de afdeling Burgerzaken bij het hieronder beschreven experiment.

Experiment

Op 10 juni 2004 zijn in Nederland de Europese verkiezingen gehouden. Vertegenwoordigers van de projectgroep EOZ en de afdeling burgerzaken hebben een pilot "stemmen voor mensen met een visuele beperking" georganiseerd. De Firma NEDAP, die de stemmachines aan de Nederlandse gemeenten levert, heeft hier aan meegewerkt. NEDAP levert ook aan andere

landen stemmachines en werd geconfronteerd met de Amerikaanse markt waar het een eis is dat elke machine beschikt over een voorziening voor mensen met een visuele beperking. De

gemeente Ermelo heeft NEDAP gevraagd of dit bedrijf deze machine gedeeltelijk kon ombouwen en of zij bereid was mee te werken aan een pilot tijdens de Europese verkiezingen bij de gemeente Ermelo. NEDAP was enthousiast en leverde een stemmachine met instructeur. De stemmachine is voorzien van een koptelefoon. De kiezer kan door indrukken van knoppen de verschillende kandidaten langsgaan en hoort via de koptelefoon op wie hij een stem gaat uitbrengen.

In een kerkgebouw in Ermelo-Zuid (de wijk waar Sonneheerdt gevestigd is en veel mensen uit haar doelgroep wonen) is naast het officiële stembureau een officieus stembureau ingericht waarin de aangepaste machine van NEDAP was opgesteld. Vertegenwoordigers van de projectorganisatie EOZ fungeerden van 10.00 tot 18.00 uur als lid van het stembureau waardoor dit een wisselende samenstelling kende. De medewerker van NEDAP was vast (officieus) lid en fungeerde als instructeur voor bezoekers die wilden meedoen aan de pilot. Nadat zij hun stem hadden uitgebracht, werden zij door de andere leden bevraagd over hun ervaringen.

Doelen van de pilot:

- Ervaring opdoen met de beschikbare aangepaste machine
- Breder bekendheid geven aan de situatie dat mensen met een visuele beperking hun stemrecht niet kunnen uitoefenen zonder dat derden kennis dragen van hun keuze.

Evaluatie:

Ervaringen gebruikers

Ruim 100 mensen hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de aangepaste stemmachine uit te proberen. Zoals gezegd, werden nadien via enkele vragen hun ervaringen gepeild. Mede door de aard van de beperking van de deelnemers, door het feit dat hen veel informatie werd verstrekt en doordat alle handelingen nieuw waren, nam het stemmen relatief veel tijd in beslag. Daarbij kwam natuurlijk nog dat allen ook al op de gebruikelijke wijze hun officiële stem hadden uitgebracht. Het bevragen nadien kon dan ook niet steeds op vooraf bedachte systematische wijze plaatsvinden. De ingeleverde evaluatieformulieren zijn gering in aantal maar staan model voor alle gegeven reacties.

- Het *bedieningsgemak* van de stemmachine wordt in het algemeen als goed tot zeer goed beoordeeld. De toetsen zijn goed voelbaar. Ook de hoogte is als goed beoordeeld. (Terzijde zij opgemerkt dat de machine ook een verbetering vormt voor mensen die gebonden zijn aan een rolstoel. De stemknop zit onder handbereik. Een aanvullend hulpmiddel als het in 2003 in Ermelo ingevoerde zogenaamde "Stokje van Dordt" is niet meer nodig.)
- De *bedieningstijd* werd door de gebruikers verschillend ervaren. Van traag tot goed. De beoordeling "traag" overheerst. Hierbij past de kanttekening dat deze beoordeling beïnvloed wordt door beperking, leeftijd, reactie- en bevattingsvermogen. Deze verschillen per individu. Er zal dus voor een gulden middenweg gezocht moeten worden.
- Over de mogelijkheid om de gemaakte *keuze te controleren* wordt gemeld dat deze wordt herhaald en dat is kennelijk als van voldoende kwaliteit. Eén deelnemer geeft specifiek aan dat de keuze goed wordt uitgesproken en herhaald.
- De mogelijkheid om zelfstandig te stemmen via deze machine wordt door alle deelnemers toegejuicht. (Reacties: "Uitstekend" en "belangrijk voor iedereen met een functiebeperking".)
- Als aanvullende opmerking is genoteerd: 1) Hopelijk in 2006 (of eerder) in elk stembureau en 2) ringleiding nodig, geluid niet goed in verband met gehoorapparaat.

Eén deelnemer achtte (eigenlijk in tegenstelling tot andere reacties) de opgenomen stem niet professioneel genoeg. Hierbij moet worden opgemerkt dat NEDAP één machine ten behoeve van de pilot geschikt had gemaakt, wat al een tijdrovend karwei was en dat – om tijd en kosten in de hand te houden – geen professionele oplossing voor de stem is nagestreefd. Wanneer de machine op de markt zou komen, wordt dit vanzelfsprekend anders.

Samenvattend kan worden gezegd dat de deelnemers positief waren over de proef en over de machine. De snelheid van de bediening en de verstaanbaarheid (voor slechthorenden) zijn aandachtspunten bij verdere vervolmaking van de machine. Het is goed in het oog te houden nu gewerkt werd met een machine voor de Amerikaanse markt die deels was omgebouwd voor deze pilot.

Communicatie

Via persberichten is ruim aandacht besteed aan de pilot. Daarbij is ook gebruik gemaakt van de lijnen die de CG-Raad en het LBT hebben met de pers.

De voorzitter van de CG-Raad, Jan Troost, was aanwezig om 12.30 uur, het tijdstip waarop de pers was uitgenodigd, zodat hij namens de doelgroep het belang van deze voorziening nog eens onder aandacht kon brengen. Binnen Sonneheerdt was richting bewoners veel aandacht besteed aan deze proef en was deelname gestimuleerd. Via de Informatielijn voor blinden en slechtzienden (telefoonnummer met gemeentenuws met wekelijkse update) heeft de gemeente Ermelo aankondiging gedaan van de proef.

De NOS heeft middels haar radioprogramma het Filiaal live (Radio 1) verslag gedaan van de pilot waarbij een lid van het college van b & w en mensen uit de doelgroep aan het woord waren.

Omroep Gelderland heeft nog een glimp in haar journaal uitgezonden diezelfde dag.

Over deze proef is contact geweest met een functionaris van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Men gaf aan zeer geïnteresseerd te zijn maar helaas verhinderd om de proef bij te wonen.

Hoe nu verder:

De levering van een machine laat vooralsnog nog even op zich wachten. De kosten voor ombouwen voor de Nederlandse markt zijn zeer hoog. Daarnaast dienen de machines gecertificeerd te worden. Voor één machine worden de ontwikkelkosten ten aanzien van de afzet wel erg hoog.

Met NEDAP is afgesproken dat de gemeente Ermelo in het najaar contact opneemt met dit bedrijf om na te gaan of er mogelijkheden zijn. Dit zal vooral een financiële kwestie zijn.

De resultaten van de proef zullen worden medegedeeld aan de instanties die eind 2001 op dit onderwerp zijn geattendeerd.